

Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten

KERTOMUS

vuodelta 1918

Eduskunnan Pankkivaliokunnalle

HELSINGISSÄ 1919,

SUOMAL. KIRJALL. SEURAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ.

Suomen Pankista v. 1918 kapinan aikana on Pankki-
valtuusmiesten puolesta viime kesäkuussa annettu eri-
tyinen kertomus Eduskunnan Pankkivaliokunnalle, joka
on sen käsitellyt ja siitä antanut lausuntonsa.

Kun järjestys oli saatu palautetuksi ja Eduskunta
jälleen kokoontui, todettiin että kapinan Pankille aiheutta-
mat tappiot, joita tosin ei silloin vielä voitu aivan tarkoin
määrittellä, olivat siksi suuret, että Pankin liikkeen ja ase-
man turvaamiseksi aikaisemmin ehdotettu laina ei lähes-
kään tulisi riittämään tarkoitukseensa, vaan oli korotet-
tava 350 miljoonaan. Pankkivaltuusmiesten tekemästä
ehdotuksesta Hallitus, peruuttaen entisen, vielä lopullista
käsittelyä vailla olevan esityksensä valtiolainasta Suomen
Pankin hyväksi, esitti ja Eduskunta päätti että Suomen
Valtion 4 1/2 % obligatsioneja yhteensä 350,000,000 markan
arvosta oli erinäisillä ehdoilla luovutettava Suomen Pankille.

Kun kapinatili oli saatu valmiiksi, osoitti se että
kapinan Pankille tuottama suoranaisten tappio oli 116,2
miljoonaa markkaa. Tämä määrä oli ennen kaikkea kor-
vattava. Lainan jäännös käytettiin Pankin ruplamää-
räisten saatavien arvon alentamiseen.

Kun toistaiseksi on mahdotonta sanoa mikä arvo
Pankin hallussa olevilla ruplavarjoilla ja valuuttaobligatio-
neilla lopullisesti tulee olemaan, ei myöskään vielä käy
varmasti päättäminen, että Pankin tappiot olisivat tulleet
täydellisesti katetuiksi puheenalaisen lainan kautta. Siksi
varovaisesti ovat kuitenkin Pankin varat kirjoihin otetut,
että ne vastaavat Pankin sitoumuksia.

*Katsaus
asemaan.*

Kapinan jälkeisten kuukausien aikana on setelistön kasvaminen yhä jatkunut. Vuoden 1918 alussa oli liikkeessä olevien setelien määrä Smk. 764,49 miljoonaa. Jälkimäisen puolen vuoden kuukautiset numerot osoittavat sen jatkuvaa nousua. Liikkeessä oli seteleitä:

heinäkuun	lopussa	922,90	milj.
elokuun	»	972,18	»
syyskuun	»	1033,35	»
lokakuun	»	1096,58	»
marraskuun	»	1150,14	»
joulukuun	»	1156,20	»

Osaltaan valaisevat myöskin asemaa ne vaihtelevat rahamäärät, joita yksityispankit ovat pitäneet pano- ja ottotilillä Suomen Pankissa. Niitä oli yhteensä:

tammikuun	alussa	Smk. 221,35	milj.
heinäkuun	lopussa	» 195,99	»
elokuun	»	» 174,73	»
syyskuun	»	» 130,69	»
lokakuun	»	» 88,07	»
marraskuun	»	» 80,14	»
joulukuun	»	» 93,35	»

Täytyy todeta että ottojen lisääntyminen ilmeisesti on aiheutunut siitä, että on tahdottu tyydyttää osake-markkinoiden lainantarvetta. Kun sen ohessa valtiokin on käyttänyt luottoa Suomen Pankissa 150 miljoonan määrään, josta tosin 50 miljoonaa juuri vuoden vaihteessa, niin kaiken tämän seurauksena on ollut, paitsi hintatason vieläkin tapahtunutta kohoamista, että Pankin setelien kullalla lunastamisen mahdollisuus on lykkäytynyt loitommaksi.

Onneksi on kuitenkin 1919 vuoden alusta osoittautunut että liikkeessä oleva setelistö on alkanut vaikkakin hitaasti vähentyä. Yksityispankkien joulukuussa toimeenpanema talletuskoron korotus on nähtävästi vaikuttanut, että yleisön vapaita kassavaroja taasen on ruvettu tallettamaan pankkeihin, joiden tämän johdosta karttuneet

liikavarat vuorostaan ovat kertyneet pano- ja ottotilille Suomen Pankkiin. Kun Eduskunnan äsken myöntämät uudet verot ehditään kantaa, voitane odottaa että valtiokin maksaa takaisin tilapäisen velkansa Pankille. Jos valtion Pankille luovutettavien 4 1/2 % obligatsioonien korko Hallituksen esityksen ja Eduskunnan tekemän päätöksen mukaisesti korotetaan riittävässä määrässä, voi Pankki menestyksellä ryhtyä niitä myymään ja vastaavassa määrässä vähentää liikkeessä olevaa setelistöä.

Erinäisiä Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita.

1 §.

Suomen Pankin setelintanto-oikeuden laajentaminen. Pankin tilinpäätöksessä vuodelta 1917 oli pakko suuressa määrin alentaa Pankille mailmansodan vallitessa kertyneiden ruplavarojen arvoa, jotka sota-aikana muodostuivat setelinannon katteen pääosaksi. Kun liikkeessä olevien setelien määrä samaan aikaan oli paisunut monenkertaiseksi, seurasi tästä että tilinpäätös osoitti Pankin sivuuttaneen kattamattoman setelistön ohjesäännön mukaan sallitun korkeimman rajan. Tämän johdosta Pankkivaltuusmiehet kokouksessaan 11 päivänä kesäkuuta päättivät ehdottaa Pankkivaliokunnalle Suomen Pankin ohjesäännön muuttamista siten että kattamattoman setelistön korkein määrä asetettaisiin 200,000,000 milj. markaksi ja että setelinannon vakuutena olevaksi arvoaineeksi saataisiin toistaiseksi lukea myös Suomen valtion antamat Suomen markan määräiset obligatsioonit ja muut sitoumukset.

Nämä määräykset sisältyvät Eduskunnan hyväksymään, väliaikaisia säännöksiä Suomen Pankin setelianto-oikeudesta käsittävään lakiin 27 päivältä heinäkuuta 1918. Mainitun lain säännöksiä sovellettiin myös 1917 vuoden tilinpäätöstä tehtäessä.

2 §.

Valtiolaina Suomen Pankin vahvistamiseksi. Pankkivaltuusmiesten tekemän pyynnön johdosta antoi Hallitus 1917 vuoden toisille valtiopäiville esityksen valtiolainan ottamisesta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi. Ehdotettiin otettavaksi 200 milj. markan suuruisen laina, josta saamallaan varoilla valtio ostaisi Suomen Pankilta ruplavaluuttoja ja valuuttaobligatsioneja. Tä-

män esityksen lopullisen käsittelyn Eduskunnassa keskeytti kapina, ja Eduskunnan jälleen kokoonnuttua ilmoittivat Pankkivaltuusmiehet Hallitukselle edelleen pitävänsä puheenaolevaa toimenpidettä Suomen Pankille välttämättömänä, mutta kun kapinan Pankille aiheuttama tappio siihen aikaan arvioitiin lähes 150 miljoonaksi, oli senkin tappion korvaaminen välttämätön Pankin aseman ja liikkeen turvaamista varten sekä sellaisena varsin kiireellinen. Tämän johdosta Pankkivaltuusmiehet pyysivät aikaisemmin suunnitellun 200 milj. markan korotusta 350 miljoonaan markkaan ja sen mukaisen uuden esityksen antamista Eduskunnalle. Heinäkuun 3 päivänä Hallitus, peruuttaen aikaisemman esityksensä, antoi Eduskunnalle uuden, jossa ehdotettiin, että Eduskunta valtuuttaisi Hallituksen antamaan Suomen valtion nimessä ja vastuulla 350,000,000 markan arvosta obligatsioneja, joiden korko on 4 1/2 % ja vuotuismaksu 6 % ja jotka samoin kuin niihin kuuluvat kupongit ovat vapaat nykyisistä ja vastedes säädettävistä veroista ja maksuista, sekä luovuttamaan mainitut obligatsioonit Suomen Pankille Hallituksen tarkemmin määrättävillä ehdoilla.

Tämän esityksen Eduskunta hyväksyi, liittäen kuitenkin obligatsioonien luovuttamiseen sen ehdon, että Pankilla oli lupa myydä niitä ainoastaan sovittuaan siitä Hallituksen kanssa, ja että Pankin voittovaroista niin suuri osa kuin tarvitaan obligatsioonien vuotuismaksuihin ilman Eduskunnan erinäistä päätöstä siirretään valtiolle.

Johtokunnan syyskuun 9 päivänä tekemään ehdotukseen puheena olevien obligatsioonien nimellisarvon käyttämisestä Pankin tileissä siten, että etusijassa kapinan Pankille aiheuttama suoranainen tappio Smk. 116,200,328:14 poistettaisiin ja jäännös Smk. 233,799,671:86 käytettäisiin valuuttaobligatsioonien sekä Pankin muitten ruplamääräisten obligatsioonien ynnä konttokuranttisaatavien arvon alennukseen, ovat Pankkivaltuusmiehet suostuneet.

Alennuksen tapahduttua on valuuttaobligatsioonien kirjattu arvo Smk. 140,535,520, ruplamääräisten obligatsioonien

Smk. 10,740,399: 06 ja ruplamääräisten konttokuranttisaa-
taviin Smk. 18,289,450: 45 — niiden nimellisarvon ollessa
valuuttaobligatsioonien Smk. 305,512,000, ruplamääräisten
obligatsioonien Rupl. 28,531,715: 20 ja konttokuranttisaa-
vien Rupl. 103,606,741: 98.

3 §.

*Valtiolle
myönnetty
luotto.*

Pankkivaltuusmiesten kokouksessa joulukuun 30 päi-
vänä ilmoitettiin Johtokunnan puolesta että Valtiovarain-
ministeri oli Hallitukselle pyytänyt 50 miljoonan markan
tilapäistä luottoa ja jätettiin kysymys Valtuusmiesten
harkittavaksi. Asiasta keskusteltuaan päättivät Valtuus-
miehet ilmoittaa Johtokunnalle että mainittu luotto Val-
tuusmiesten mielestä oli myönnettävä, koska valtio nyt
välttämättömästi sen tarvitsi, mutta katsoivat tämän ohessa
tarpeelliseksi, siihen nähden että Johtokunta jo tätä ennen
ja ilman edelläkäypää ilmoitusta asiasta Pankkivaltuus-
miehille oli myöntänyt valtiolle 100 miljoonan suuruisen
tilapäisen lainan, kehoittaa Johtokuntaa noudattamaan
pidättyvääsyyttä ja mitä varovaisinta menettelytapaa tä-
män laatuksissa luottokysymyksissä.

4 §.

*Toimenpi-
teitä Pankin
ulkomaisten
saatavien
turvaami-
seksi.*

Niistä toimenpiteistä, joihin Suomen Pankin laillisen
hallinnon puolesta ryhdyttiin heti kapinan sytyttyä sen
mahdollisuuden estämiseksi että Pankin ulkomaisiin pank-
kilaitoksiin sijoitetut varat joutuisivat kapinallisten käy-
tettäväksi, on tehty selkoa allekirjoittaneiden Palménin ja
Ståhlbergin 16 päivänä toukokuuta päivätyssä kertomuk-
sessa Eduskunnan Pankkivaliokunnalle Suomen Pankista
1918 vuoden kapinan aikana. Tämä selonteko ei kuitenkaan
voinut käsittää Pankin saamia sen Venäjällä olevilta
asiamiehiltä, joista saamisista siihen aikaan ei vielä oltu
saatu lähempiä tietoja.

Johtokunnalle osoitetussa kirjelmässä on Pankin
Pietarin konttorin silloinen hoitaja vapaaherra Aminoff
kertonut että hän kohta kapinan Suomessa alettua oli ryh-

tynyt toimenpiteisiin saattaakseen konttorin kassavarat
niin pieniksi kuin suinkin. Kun kuitenkin olot Pietarissa
kehittyivät sellaisiksi että Pankin konttorin virkamiesten
oli jätettävä konttori oman onnensa nojaan, oli vapaaherra
Aminoff kirjeellisesti ilmoittanut kaikille Venäjällä oleville
pankeille, joissa Suomen Pankilla ja sen haarakonttoreilla
oli tilejä, että konttori toistaiseksi ei tule shekeillä nosta-
maan rahoja näiltä tileiltä, vaan että pankkien niihin näh-
den oli noudattaminen niitä määräyksiä, joita Suomen Pan-
kin laillinen Johtokunta, mikä venäläisille pankeille oli
tunnettu, mahdollisesti tulisi antamaan. Helmikuun alussa
valtasivat suomalaiset kapinalliset Suomen Pankin Pieta-
rin konttorin. Pankin laillisen Johtokunnan jälleen ryhdyt-
tyä toimeensa, lähetti se ensi työkseen 20 päivänä huhti-
kuuta Saksan välityksellä kaikille venäläisille kirjeenvaih-
tajilleen kirjeitä, joissa tiedusteltiin oliko kapinanaikainen
laiton Suomen Pankin hallinto saanut nostaa rahoja Pan-
kin tileiltä. Sen varalta että näin olisi tapahtunut pantiin
tätä vastaan vastalause, pidätettiin Pankin lailliselle hal-
litukselle täysi puhevalta ja kiellettiin suoritukset sivulli-
sille. Mitään vastausta näihin kirjeisiin ei kuitenkaan ole
saapunut.

Miten niiden Suomen Pankin varojen on käynyt,
jotka talletettiin National City Bank of New-Yorkin Pie-
tarin haarakonttorissa, joka lienee siirretty Vologdaan, on
toistaiseksi tuntematonta. Puheena oleva saatava nousee
noin 51,060,000 ruplaan.

5 §.

Kuten Pankkivaltuusmiesten Pankkivaliokunnalle
tuokokuun 31 päivänä lähettämässä kertomuksessa Suo-
men Pankista 1918 vuoden kapinan aikana mainitaan, on
Pankin kapinan-aikainen hallinto valmistuttanut suuret
määrät väärinä pidettäviä seteleitä. Näitä valmistettiin:
500 markan seteleitä 46 miljoonan markan, 100 markan se-
teleitä 20,8 miljoonan markan, 20 markan seteleitä 2,88
miljoonan markan ja 5 markan seteleitä 6,96 miljoonan mar-

*Pankin ka-
pinanai-
kaisen hal-
linnon val-
mistamat
setelit.*

kan arvosta sekä pienempi määrä yhden markan seteleitä. Lukuunottamatta viimeksimainittuja, jotka suurelta osalta löytyivät pankista kapinan jälkeen, oli sanotut väärät setelit myöskin laskettu liikkeeseen. Niin pian kuin Pankin laillinen Johtokunta jälleen voi alkaa toimintansa, keskeytti se puheenaolevien setelien lunastamisen sekä kehoitti yleisöä määrääjän kuluessa johonkin maan pankkilaitokseen jättämään hallussaan olevat väärät setelit, joiden lunastaminen jätettäisiin Eduskunnan ratkaistavaksi. Ainoastaan niihin yhden markan seteleihin nähden, jotka kapinan aikana oli valmistettu ja laskettu liikkeeseen, pidettiin erityiset toimenpiteet tarpeettomina, koska näiden setelien eroittelemisen oikeista olisi tuottanut vaikeuksia ja suurempia kustannuksia kuin niiden lunastamiseen menevä rahamäärä. Ennen määrääjän loppua jätettiin vääriä seteleitä eri pankkilaitoksiin noin 40 miljoonan markan arvosta ja myöhemmin on niitä jätetty Suomen Pankkiin noin 2 miljoonaan nousevaan määrään.

Kannattaen Johtokunnan toimenpiteitä vääriin yhden markan seteleihin nähden, ilmoittivat Pankkivaltuusmiehet kesäkuun 11 päivänä päivätyssä kirjelmässä Pankkivaliokunnalle olevansa muuten sitä mieltä, että Suomen Pankin ei olisi vääriä seteleitä lunastettava, vaan olisi kysymys niiden arvon korvaamisesta valtion varoilla, mikäli siihen katsottiin syytä olevan, ratkaistava samalla kertaa kuin muistakin kapinan aiheuttamista vahingoista päätetään.

Heinäkuun 6 päivänä Eduskunta päätti ettei Suomen Pankin ole lunastettava muita kapinallisten liikkeeseen laskemia kuin yhden markan seteleitä.

6 §.

Uusien setelien valmistaminen.

Suomen Pankin kapinanaikaisen hallinnon valmistuttamia ja liikkeeseen laskemia, väärinä pidettäviä seteleitä voitiin erottaa oikeista ainoastaan numerojensa kautta. Setelien numeroiden tarkastaminen on kuitenkin yleisölle hankalaa, joten oli huomattavissa että sanotut väärennykset haitallisesti vaikuttivat Suomen Pankin setelien käypä-

syyteen. Kun aivan uusimallisten setelien valmistamiseen ei vielä voitu ryhtyä, esittivät Pankkivaltuusmiehet Hallitukselle kesäkuun 11 päivänä päivätyssä kirjelmässä, että väriä setelien tuntemisen helpottamiseksi toistaiseksi muutettaisiin niiden setelien väriä, joita enemmän on väärennetty. Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti ehdotettiin, että Suomen Pankki saisi laskea liikkeeseen väriltään ja osaksi muutenkin muutettuja 500, 100 ja 5 markan seteleitä 1909 vuoden mallia.

Kesäkuun 14 päivänä Senaatti hyväksyi kerrotun ehdotuksen.

Johtokunnan esityksestä Pankkivaltuusmiehet edelleen 10 päivänä syyskuuta pitämässään kokouksessa päättivät anoa valtiovarainoimituskunnan toimenpidettä siihen, että Suomen Pankin sallittaisiin laskea liikkeeseen uusia 20 markan seteleitä. Samalla valtuusmiehet esittivät, että kaikista Suomen Pankin seteleistä saataisiin jättää pois Venäjän valtakunnan vaakuna ja venäjänkieliset kirjoitukset.

Senaatin päätös, jonka kautta Pankin hallinto oikeutettiin ryhtymään ehdotettuihin toimenpiteisiin, on päivätty lokakuun 8 päivänä.

Kysymystä, eikö olisi syytä julistaa mitättömiksi määrättävän kuoletusajan kuluttua kaikki alkuperäisillä väreillä painetut Pankin setelit vuoden 1909 mallia, ovat Pankkivaltuusmiehet käsitelleet kokouksessaan syyskuun 10 päivänä. Kun ei vielä oltu ehditty saada valmistetuksi riittävää määrää uusia seteleitä, ei entisten kuolettamista toistaiseksi katsottu voitavan ehdottaa.

7 §.

Suomen Pankin kuluneiden setelien lukemisen ja tarkastamisen ennen niiden polttamista, samoin kuin itse polttamisenkin, ovat näihin asti vanhan käytännön mukaisesti toimittaneet Pankkivaltuusmiehet sitä varten kutsumiensa henkilöiden avustamina. Niin kauvan kuin liikkeellä oleva setelistö pysyi noin 100—120 milj. paikoilla,

Kuluneiden setelien polttaminen.

tämä menettely ei tuottanut mainittavaa ajanhukkaa. Nytemmin, setelistön kasvettua kymmenkertaiseksi, on kulu-neitakin seteleitä kasaantunut pankin holveihin siksi paljon että entisen järjestelmän soveltaminen niiden laske-miseen ja polttamiseen on käynyt kokonaan mahdottomaksi.

Syyskuun alussa ilmoitti Johtokunta että silloin Pan-kin hallussa olevien poltettavien setelien laskeminen ja polt-taminen arveltiin vievän aikaa suunnilleen puolen vuotta, kun työskenneltäisiin kolmena viikon päivänä — viikossa voidaan polttaa korkeintaan kolme uunillista — ja olisi silloin työaika sama kuin Pankin konttorialika.

Tämän johdosta ja kun Pankkivaltuusmiesten johto-sääntö ei sisällä nimenomaista määräystä kenen velvolli-suudeksi huolenpito Pankin kuluneiden setelien laskemi-sesta ja polttamisesta on katsottava, uskoivat Pankkival-tuusmiehet syyskuun 13 päivänä tämän tehtävän Johtokun-nalle, joka oikeutettiin sitä varten käyttämään apuna Pan-kin jäävittämiä virkamiehiä ja muita sopiviksi katsomiaan henkilöitä.

8 §.

Vuonna 1918 ovat Pankkivaltuusmiehet käsitelleet yhden akortia koskevan hakemuksen, josta on tarkemmin kerrottu syyskuun 10 päivänä tehdyssä pöytäkirjassa.

Pankin Johtokunnan esityksestä ovat Pankkivaltuus-miehet määränneet tileistä poistettaviksi erinäiset ja aikai-semmissä tilinpäätöksissä epävarmojen joukkoon siirre-tyt saatavat, joista ei enää mitään voida saada takaisin, yhteensä 353,501 markkaa 29 penniä.

9 §.

Suomen Pankin ohjesäännössä määrätyn tarkastuk-sen vuodelta 1917 ovat 1917 vuoden ensimmäisillä valtiopäi-villä valitut tilintarkastajat professori Ernst Jakob Valde-mar Bonsdorff, pankinkamreeri Joonas Jeremias Laherma, maanviljelysneuvos Karl Vilhelm Bruncrona sekä samoilla

valtiopäivillä valittu tilintarkastajain kolmas varamies kansakoulunopettaja Juho Pekka Kokko Pankkivaltuus-miesten kutsumuksesta toimittaneet toukokuun 21 päivän ja kesäkuun 8 päivän välisenä aikana. Tarkastajain puol-tosanan mukaisesti ja Pankin ohjesäännön tätä koskevain säännösten nojalla ovat Pankkivaltuusmiehet Eduskun-nan puolesta myöntäneet Johtokunnalle vastuuvapauden Pankin hallinnosta vuodelta 1917.

10 §.

Pankkivaltuusmiesten johtosäännön 4 §:n määräystä Pankin lainausliikkeen kuukautisesti toimitettavasta tar-kastuksesta on kapinan ja sen tuottaman hämmennyksen takia ollut mahdotonta tarkoin noudattaa. Puheenalaiset tarkastukset ovat muuten tällä kertaa olleet jotenkin merki-tystä vailla, kun Pankin lainausliike on vuoden kuluessa supistunut aivan vähiin.

Pankin lai-nausliikkeen tarkastus.

11 §.

Pankin ohjesäännön 40 §:n määräyksen mukaisesti ovat Pankkivaltuusmiehet toimittaneet pääkonttorin kas-saholvien ja kaikkien rahastojen sekä laina- ja vakuuskir-jain ynnä talletusten katsastuksen syyskuun 13, 16 ja 17 sekä lokakuun 4, 5 ja 7 päivänä. Siinä saadut tulokset, jotka on annettu Johtokunnan tiedoksi, ovat olleet Pankin kirjain mukaiset.

Katsastuk-set a) pää-konttorissa.

Mitä Pankin haarakonttoreihin tulee ovat Pankki-valtuusmiehet antaessaan määräykset valitsemillensa dis-kontokomiteain jäsenille myöskin kehoittaneet heitä kerran kuukaudessa, mielensä mukaan kulloinkin erikseen määrät-tävinä aikoina, toimittamaan säädetyt katsastukset kont-torissa.

b) haara-konttoreissa.

Sitä paitsi on tarkastuksia toimittanut:

Vaasan konttorissa helmikuun 7 päivänä pankinjoh-taja v. Collan;

Oulun konttorissa maaliskuun 29 ja 30 päivänä pankinjohtaja v. Collan;

Hämeenlinnan konttorissa kesäkuun 17 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg;

Jyväskylän konttorissa kesäkuun 18 ja 19 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg;

Turun konttorissa elokuun 2 ja 3 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg;

Joensuun konttorissa joulukuun 5 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg;

Sortavalan konttorissa joulukuun 6 ja 7 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg;

Mikkelin konttorissa joulukuun 10 päivänä pankinjohtaja Basilier;

Kuopion konttorissa joulukuun 11 ja 12 päivänä pankinjohtaja Basilier;

Tampereen konttorissa joulukuun 18 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg;

Porin konttorissa joulukuun 19 ja 20 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg;

Viipurin konttorissa joulukuun 21 päivänä pankinjohtaja Järnefelt; sekä

Kotkan konttorissa joulukuun 28 päivänä v. t. pankinjohtaja Broberg.

12 §.

Sittenkun Eduskunta oli Pankkivaliokunnan valmistavaksi jättänyt Eduskunnassa tehdyn anomusehdotuksen, jossa ehdotettiin, että Eduskunta selittäisi, että Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön vuonna 1915 tapahtuneen yhtiöjärjestyksen muutoksen ja sen perusteella toimeenpannun osakepääoman lisäämisen ei ole katsottava olevan ristiriidassa niiden lainaehdojen kanssa, jotka Eduskunta v. 1913 ja 1914 asetti Suomen Pankin voittovaroista myönnettyjen lainojen nauttimiselle, ja että Eduskunta päättäisi peruuttaa Pankkivaltuusmiehille 1917 vuoden

ensimmäisillä valtiopäivillä antamansa kehoituksen siitä, että ellei Osuuskassojen Keskuslainarahasto muuta yhtiöjärjestyksensä, edellä mainitut lainat sanotaan irti, kehoitti Valiokunta kirjelmässä joulukuun 17 päivältä 1917 Pankkivaltuusmiehiä antamaan lausuntonsa asiasta.

Pitemmän keskustelun jälkeen, jonka kestäessä Pankkivaltuusmiesten silloinen puheenjohtaja Edv. Gylling ehdotti että asia järjestettäisiin siten, että Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiö antaisi puheenaolevien lainojen kokonaismäärästä 2 miljoonasta markasta vastikkeeksi vaikkapa korottomia osakkeita, joiden nojalla osakeyhtiön hallinnon enemmistö tulisi Eduskunnan määrättäväksi, päättivät Pankkivaltuusmiehet 23 päivänä tammiukuuta 1918 pitämässään kokouksessa äänestyksen tapahduttua, että herra Gyllingin ehdotuksen mukainen lausunto asiasta oli Pankkivaliokunnalle annettava. Päätöstä ei ehditty tarkistaa ennen kapinan syyttymistä, vielä vähemmän panna toimeen.

Uuteen käsittelyyn otettiin asia Pankkivaltuusmiesten kokouksessa 14 päivänä seuraavaa kesäkuuta. Siitä onko mainitun osakeyhtiön yhtiöjärjestykseen vuonna 1915 tehty muutos ja sen nojalla toimeenpantu osakepääoman lisääminen katsottava olevan ristiriidassa niiden ehtojen kanssa, joilla Eduskunta aikoinaan myönsi yhtiölle lainat Suomen Pankin voittovaroista, lausuttiin eri mielipiteitä. Mutta tästä huolimatta olivat Pankkivaltuusmiehet yksimieliset siitä, että Eduskunnan ei ollut syytä pysyä lainain irtisanomista koskevassa päätöksessään, koska siinä edellytetty yhtiöjärjestyksen muutos näytti kohtaavan vaikeuksia eikä myöskään voinut olla suotavaa että Osuuskassojen Keskuslainarahasto pakoitettaisiin pienviljelijöiltä perimään takaisin heille puheena olevista varoista myöntämänsä lainat. Tämä ilmoitettiin Pankkivaliokunnalle. Heinäkuun 6 päivänä päätti Eduskunta sallia Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön edelleen entisillä ehdoilla pitää Suomen Pankista saamansa lainat sen estämättä,

että Eduskunta vuoden 1917 valtiopäivillä oli kehoittanut Pankkivaltuusmiehiä pitämään huolta siitä, että, ellei mainittu osakeyhtiö muuta yhtiöjärjestystensä Eduskunnan määräämien ehtojen mukaiseksi, lainat sanotaan irti.

13 §.

Pankin kiinteistöjä koskevat toimenpiteet. Korjaustöitä varten Oulun konttorin talossa ovat Pankkivaltuusmiehet syyskuun 10 päivänä myöntäneet yhteensä Smk. 11,090.

14 §.

Tilapäisten virkailijain asettaminen. Kun työ Pankin Oulun konttorissa on vuoden kuluessa melkoisesti lisääntynyt, ovat Pankkivaltuusmiehet, Johtokunnan tekemästä esityksestä, oikeuttaneet Johtokunnan ottamaan joulukuun 1 päivästä toistaiseksi mainittuun konttoriin konttoriapulaisen, joka tarpeen tullessa voisi avustaa kassassakin ja jonka palkkio olisi 200 markkaa kuukaudessa.

15 §.

Kassanhoitajain käsikassat. Oulun konttorin kassanhoitajan käsikassa on heinäkuun 5 päivästä lähtien korotettu 75,000 markasta 100,000 markkaan.

16 §.

Vaihtorahan puute ja pikusetelit. Vaihtorahan puute on vuoden 1918 aikana edelleen jatkunut.

Syyskuun 10 päivänä tekivät Pankkivaltuusmiehet Senaatille ehdotuksen että Suomen Pankin lukuun lyötäisiin 200,000 markan arvosta 10 pennin, 200,000 markan arvosta 5 pennin ja 50,000 markan arvosta 1 pennin rahoja. Tämä pyyntö on Senaatin päätöksestä toimeenpantu.

Hopearahan kysynnän enentymistään enentyessä osoittautui vuoden lopussa välttämättömäksi ottaa käytäntöön niitä 50 ja 25 pennin arvoisia pikkuseteleitä, joiden liikkeeseen laskemiseen Suomen Pankki Senaatin elokuun 29 päivänä 1916 antaman päätöksen nojalla oli oikeutettu, vaan joiden käytäntöön ottamista näihin asti oli

koetettu välttää. Näille seteleille aikaisemmin vahvistettu ulkoasu Venäjän valtakunnan vaakunoineen ja venäjänkielisinä kirjoituksineen muutettiin Pankkivaltuusmiesten esityksestä Senaatin 5 päivänä marraskuuta antaman päätöksen mukaisesti nykyoloja vastaavaksi.

17 §.

Maamme yksityispankkien päätettyä viime syyskuun alusta pitää Helsingin konttorinsa avoinna yleisölle kl. 1/2 10—1/2 12 e. p. p. ja kl. 1—4 j. p. esiintyi kysymys Suomen Pankin aukioloajan muuttamisesta. Virantekoajan jakaminen kahteen jaksoon, joitten välillä pidettäisiin aamiaistuntia kuten yksityispankeissa, tunnustettiin kuitenkin Suomen Pankille soveltumattomaksi, koska vaihtokassoja, joita useinkin pitkät ihmisjonot piirittävät, ei voi sulkea ennenkuin koko jono on saanut asiansa toimitetuksi. Tästä johtuu, että Suomen Pankin aukioloajan täytyy olla yhtenäisen ja keskeytymätön. Johtokunnan esityksestä Pankkivaltuusmiehet sen vuoksi päättivät että Pankin aukioloaika pitennettäisiin siten, että toiminta alkaisi puolta tuntia aikaisemmin ja lopetettaisiin puolta tuntia myöhemmin kuin tähän asti. Tämän mukaisesti on Pankkia syyskuun alusta pidetty avoinna kl. 1/2 11—1/2 4. Lauvantaisin on sulkemisaika ollut kl. 1/2 3.

Pankin pääkonttorin aukioloaika.

18 §.

Syyskuun 13 päivänä jätti Johtokunnan puheenjohtaja Suomen Senaatille eronhakemuksensa. Kun asia useiden viikkojen kuluttua yhä vieläkin oli käsittelemättä Senaatissa ja herra v. Collan oli Pankkivaltuusmiehille ilmoittanut aikovansa lähimmässä tulevaisuudessa pyytää virkavapautta, kunnes ero hänelle myönnettäisiin, päättivät Pankkivaltuusmiehet tiedustella syytä mainittuun viivytykseen. Kävi selville että hallitus ei ollut taipuvainen myöntämään herra v. Collanille eroa ennenkuin oli seuraaja tiedossa, vaan ei myöskään katsonut voivansa ryhtyä toi-

Johtokunta.

menpiteisiin avoimeksi joutuvan viran täyttämiseksi, koska siihen kuuluvat palkkaedut voimassa olevan menosäännön mukaan olivat siksi pienet, ettei kukaan tähän toimeen sopivana pidettävä henkilö suostuisi ottamaan sitä vastaan.

Pitäen velvollisuutenaan tehdä voitavansa sen esteen poistamiseksi, joka Pankin Johtokunnan puheenjohtajan viran täyttämiseksi oli virkaan kuuluvan palkkauksen silloisessa määrässä, päättivät Valtuusmiehet viipymättä alistaa Pankkivaliokunnan harkittavaksi, eikö olisi esitettävä Eduskunnalle, että Suomen Pankin Johtokunnan puheenjohtajalle tulevat säännölliset vuotuiset palkkaedut määrättäisiin 50,000 markaksi. Pankkivaliokunta hyväksyi kerrotun alotteen, ja 6 päivänä joulukuuta teki Eduskunta valiokunnan esityksen mukaisen päätöksen asiasta.

Joulukuun 13 päivänä Valtioneuvosto nimitti Suomen Pankin Johtokunnan puheenjohtajaksi entisen ministerin, lakitiedetten kandidaatin Otto Eliel Stenrothin.

19 §.

Pankinkomisarion virat.

Sittenkuin Hämeenlinnan konttorin pankinkomisarionvirka entisen viranhaltijan Bertel Emerik Sundgrenin kuoltua, oli joutunut avoimeksi asetti Johtokunta ehdolle viran täyttämistä varten ensimmäiselle sijalle Joensuun konttorin pankinkomisarion Anatol Louis Rafael Löfgrenin, toiselle sijalle pääkonttorin vanhemman kirjanpitäjän, filosofianmaisteri John Hammarénin ja kolmannelle sijalle Oulun konttorin kassanhoitajan Matts Ossian Nylanderin. Pankkivaltuusmiehet päättivät 14 päivänä kesäkuuta pitämässään kokouksessa kannattaa Johtokunnan ehdotusta, jonka mukaan pankinkomisario Löfgren Senaatin 8 päivänä heinäkuuta antamalla päätöksellä toimeen nimitettiin.

Joensuun konttorin pankinkomisarionviran näin muodoin avoimeksi jouduttua, teki Johtokunta ehdotuksensa sanotun viran täyttämistä varten, asettaen ensimmäiselle sijalle Oulun konttorin kassanhoitajan Matts Ossian Nylan-

derin, toiselle sijalle Tampereen konttorin kassanhoitajan Rudolf Georg Gideon Bäckmanin ja kolmannelle sijalle Kuopion konttorin kassanhoitajan Antti Sarven. Pankkivaltuusmiehet yhtyivät kokouksessaan syyskuun 10 päivänä Johtokunnan ehdotukseen, jonka mukaan Senaatti lokakuun 8 päivänä puheenalaisen virkaan nimitti kassanhoitaja Nylanderin.

Senaatin myönnettyä syyskuun 24 päivänä pyynnöstä eron Vaasan konttorin pankinkomisariolle vapaaherra Alexander Aminoffille, asetti Johtokunta ehdolle viran täyttämistä varten ensimmäiselle sijalle Turun konttorin kassanhoitajan Torsten Einar Sereniuksen, toiselle Oulun konttorin pankinkomisarion Selim Mikael Bergrothin ja kolmannelle Joensuun konttorin pankinkomisarion Matts Ossian Nylanderin. Yhtyen Johtokunnan ehdotukseen, Pankkivaltuusmiehet marraskuun 21 päivänä pitämässään kokouksessa puolsivat mainittuun virkaan kassanhoitaja Sereniusta, jonka Valtioneuvosto 13 päivänä joulukuuta siihen nimitti.

Virkavapautta osaksi kivulloisuuden ja osaksi yksityisasiain tähden ovat vuonna 1918 nauttineet allamainittujen konttorien hoitajat, nimittäin:

Oulun konttorin hoitaja M. Bergroth toukokuun 7 päivästä kesäkuun 7 päivään;

Kuopion konttorin hoitaja O. Wallenius kesäkuun 17 päivästä saman kuun loppuun ja lokakuun 16 päivästä marraskuun 3 päivään;

Viipurin konttorin hoitaja M. Sabelli heinäkuun 1 päivästä saman kuun 15 päivään;

Jyväskylän konttorin hoitaja I. O. Ruotzi heinäkuun 16 päivästä elokuun loppuun;

Tampereen konttorin hoitaja V. R. Petrelius 1 päivästä heinäkuuta saman kuun 16 päivään;

Kotkan konttorin hoitaja W. Krogius elokuun 16 päivästä syyskuun 16 päivään;

Mikkelin konttorin hoitaja G. Åkesson lokakuun aikana;

Turun konttorin hoitaja W. Wegelius marraskuun 15 päivästä saman kuun 24 päivään;

Joensuun konttorin hoitaja M. O. Nylander joulukuun 9 päivästä saman kuun loppuun; ja

Pietarin konttorin v. t. hoitaja vapaaherra A. Aminoff toukokuun 25 päivästä lähtien kunnes hänelle myönnettiin pyytämänsä ero Pankin palveluksesta.

Edellämainittujen virkavapauksien aikana ovat Pankkivaltuusmiesten määräysten mukaan pankinkomisarioiden virkoja tavallisesti hoitaneet asianomaisten konttorien kassanhoitajat.

Muuten on kesälomaa myönnetty konttorin hoitajille kullekin yhdeksi kuukaudeksi, jonka ohessa Johtokunta on hakemuksesta erälle heistä myöntänyt lyhempää virkavapautta, ei kuitenkaan viikkoa pitemmäksi ajaksi kulloinkin.

20 §.

Diskontto- komiteat.

Kun Kuopion diskonttokomitean varamiestä kansakoulunopettajaa Pekka Aakulaa, joka oli sekaantunut kapinaliikkeeseen, ei katsottu voitavan enää diskonttokomitean töihin kutsua, vaikka hän olikin ehdonalaiseen vapautteen laskettu, määräisivät Pankkivaltuusmiehet ennen opettaja Aakulaa varamiehenä toimineen prokuristin Reino Brunilan uudelleen mainittuun toimeen vuoden loppuun asti.

Vuodeksi 1919 ovat Pankkivaltuusmiehet valinneet diskonttokomiteain jäseniksi ja varamiehiksi:

Hämeenlinnan konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi insinööri Johan Henrik Holménin ja kauppias Anders Gustaf Skogsterin sekä varamiehiksi entisen lääninsihteerin Karl Uno Chydeniuksen ja kauppias Johan Verner Fredrikssonin;

Joensuun konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi vanhemman lehtorin Aaro Markkasen ja varatuomari Tauno Edward Bernerin sekä varamiehiksi liikemiehet Niilo Suihkon ja Karl Eliel Porthanin;

Jyväskylän konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi toimitusjohtaja Hugo Vilhelm Parviaisen ja pormestari Hjal-

mar Hugo Ossian Holméruksen sekä varamiehiksi entisen apteekkarin Frans Lorentz Spolanderin ja apteekkari Eugen Mansneruksen;

Kotkan konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi kauppias Erik Emil Saxellin ja liikemies Arthur Jakob Lemken sekä varamiehiksi varatuomari Atte Mõngõn ja maanmittari Gunnar Bäckströmin;

Kuopion konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi kihlakunnantuomari Frans Oskar Möllerin ja tehtailija Johan Fredrik Dahlströmin sekä varamiehiksi prokuristi Reino Brunilan ja entisen varalääninsihteerin Ukko Emil Hjalmar Andersinin;

Mikkelin konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi kauppaneuvos Carl Fredrik Pöndisen ja liikennetarkastaja August Fredrik Granfeltin sekä varamiehiksi kapteeni Voldemar Vinterin ja varikonesimies Edvin Allénin;

Oulun konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi kauppaneuvos Fredrik Adolf Riekin ja konsuli Torsten Lundbergin sekä varamiehiksi kauppias Herman Anderssonin ja johtaja Hjalmar Isak Åströmin;

Porin konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi konttoripäällikkö Claes von Rehausenin ja teollisuudenharjoittaja Fritz August Juséliuksen sekä varamiehiksi entisen kaupunginkamreerin Johan Leinebergin ja kauppias Johan Odert Rosengrenin;

Sortavalan konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi entisen kihlakunnantuomari Karl Gustaf Bergin ja kauppias Ossian Evert Kivisen sekä varamiehiksi liikemies Alexander Johan Nissinin ja kauppias Tuomas Nissisen;

Tampereen konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi kauppaneuvos Fabian Klingendahlin ja oikeusneuvosmies Kaarlo Kustaa Haljalan sekä varamiehiksi tehtailija Johan Niklas Salmisen ja kauppias Anton Hahlin;

Turun konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi kunnallisuusmies Ernst Petter Johan Thomén ja kauppias Evert Wilhelm Nylundin sekä varamiehiksi kapteeni, vapaaherra

Rolf Maximilian Carpelanin ja kauppias Axel Valfrid Wiklundin;

Vaasan konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi pormestari Ivar Wilhelm Hasselblattin ja kauppias Tuomas Laurellin sekä varamiehiksi sijaiskonsuli Lennart Eliel Backmanin ja varatuomari Henrik Johannes Boströmin; sekä

Viipurin konttoriin: varsinaisiksi jäseniksi konsuliagentti Carl Edvin Ekströmin ja kauppias Paul Sergejefin sekä varamiehiksi oikeuspormestari Paul Jakob Immanuel Wiklundin ja johtaja Elis Sireliuksen.

21 §.

Pankkivaltuusmiesten viron toimintus.

Pankkivaltuusmiehistä olivat vuonna 1918 vuorossa eroamaan, niistä kolmesta valtuusmiehestä, joiden tulee olla osallisina kaikissa käsiteltävinä olevissa asioissa, filosofian tohtori Edvard Gylling sekä niistä kolmesta valtuusmiehestä, joiden tulee olla osallisina kaikkien valtuusmiesten yhteisesti ratkaistavissa asioissa, sanomalehden toimittaja Anton Huotari.

Toukokuun 24 päivänä 1918 valtiopäivillä toimituksessa Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten ja tilintarkastajain ynnä heidän varamiestensä vaalissa tulivat valituiksi:

pankkivaltuusmieheksi olemaan osallisena kaikissa valtuusmiesten käsiteltävinä olevissa asioissa pankinjohtaja Emil Schybergson;

pankkivaltuusmieheksi olemaan osallisena kaikkien valtuusmiesten yhteisesti ratkaistavissa asioissa filosofian tohtori Lauri Kristian Relander;

pankkivaltuusmiesten varamiehiksi: ensimmäiseksi varamieheksi filosofian tohtori Ernst Fredrik Nevanlinna;

toiseksi varamieheksi toimitusjohtaja Wilhelm Alexander Lavonius;

kolmanneksi varamieheksi maanviljelijä Oskari Lahdensuo;

neljänneksi varamieheksi toimitusjohtaja Axel Palmgren;

viidenneksi varamieheksi esittelijäsihteeri Akseli August Listo;

kuudenneksi varamieheksi rovasti Arthur Olivier Wuorimaa;

seitsemänneksi varamieheksi toimitusjohtaja Alvar Renqvist;

kahdeksanneksi varamieheksi toimitusjohtaja Ferdinand von Wright; ja

yhdeksänneksi varamieheksi varatuomari, lakitiedetten kandidaatti Kaarlo Kaira;

pankin tilintarkastajiksi:

kauppias Frithiof Tikanoja;

kansakoulunopettaja Juho Pekka Kokko;

sanomalehdentoimittaja Eero Erkko; ja

maanviljelysneuvos Karl Wilhelm Bruncrona;

tilintarkastajain varamiehiksi:

ensimmäiseksi varamieheksi maanviljelysneuvos Erkki Pullinen;

toiseksi varamieheksi agronomi Eero Wiljam Hahl;

kolmanneksi varamieheksi toimitusjohtaja Kaarlo

Brofeldt; sekä

neljänneksi varamieheksi filosofian tohtori Ragnar Furuholm.

Mainitun vaalin tapahduttua kokoontuivat Pankkivaltuusmiehet toukokuun 27 päivänä ja valitsivat puheenjohtajaksi vapaaherra Palménin sekä varapuheenjohtajaksi pankinjohtaja Schybergsonin.

Kertomusvuoden kuluessa ovat tilapäisen esteen sattuessa toimineet varamiehinä Herrat Nevanlinna, Lavonius, Lahdensuo, Palmgren, Listo ja Renqvist sekä, ennen kapinan syttymistä, Eloranta ja Karjalainen.

22 §.

Vuosirahasääntöön pantua määrärahaa kesävirkaoman hankkimiseksi pankin virkailijoille on vuonna 1918 käytetty yhteensä Smk. 20,316:68. Pankkivaltuusmiesten

Erinäisiä määrärahoja.
a) Määräraha virkaoman hankkimista varten.

päätös puheenalaisen määrärahan käyttämisestä kesälomaa nauttivien virkamiehien sijaisten palkkioihin on merkitty heinäkuun 19 päivänä tehtyyn pöytäkirjaan.

b) *Eläkkeitä.* Sittenkun Pankin sihteeri, lakitiedetten tohtori Kaarlo Ignatius syyskuun 21 päivänä oli saanut pyytämänsä virkaeron, ovat Pankkivaltuusmiehet 2 päivänä lokakuuta Johtokunnan esityksestä Pankin ohjesäännön 63 §:n mukaan myöntäneet hänelle elinkautisen 2,500 markan vuosieläkkeen.

Samalla perusteella on Pankin vanhemmalle kirjantitäjälle, lakitiedetten kandidaatti Henry Smedslundille, joka lokakuun 15 päivänä oli saanut pyytämänsä virkaeron, myönnetty elinkautinen 2,000 markan vuosieläke.

Vaasan konttorin 1 päivänä syyskuuta pyynnöstä eron saaneelle pankinkomisariolle vapaaherra Alexander Aminoffille on Johtokunnan esityksestä myönnetty ohjesäännön mukainen elinkautinen 1,500 markan vuosieläke.

Pankinjohtaja Clas Herman v. Collanille, joka marraskuun 26 päivänä Valtioneuvostolta sai pyytämänsä eron Pankin Johtokunnan puheenjohtajan virasta, ovat Pankkivaltuusmiehet myöntäneet ohjesäännön mukaisen elinkautisen 6,750 markan vuosieläkkeen.

c) *Satun-naisten palkkioitten määräraha.* Pankin Kotkan konttorissa palvelevalle neiti Elin Siikaselle, joka kapinallisten koettaessa pakoittaa häntä pysymään toimessaan oli, kun ei muu auttanut, itse revolverilla ampunut läpi oikean kätensä, ovat Pankkivaltuusmiehet määränneet 800 markan lahjapalkkion.

d) *Tilapäisiä avustuksia kapinan johdosta kärsineille.* Kotkan konttorin entiselle hoitajalle Otto Fredrik Taubelle, jonka kodin kapinalliset olivat kokonaan tuhonneet ja joka henkeänsä pelastaen pakenemalla pakkasessa oli hengenvaarallisesti sairastunut, myönsivät Pankkivaltuusmiehet lokakuun 31 päivänä pitämässään kokouksessa tilapäistä avustusta kerta kaikkiaan 1,200 markkaa.

Vahtimestarin leski Fanny Stenman, jonka mies viime helmikuussa sen jälkeen kun punaiset olivat vallanneet Pankin Pietarin konttorin oli, koettaessaan Pankin

etuja suojella ryöstäjiltä, kaatunut paikalleen, saaden surmansa murhaajan kädestä, oli Johtokunnalle osoitettussa kirjelmässä anonut että hänelle ja hänen kahdelle alaikäiselle pojalleen, joille Stenman-vainajalta ei ollut jäänyt minkäänlaista omaisuutta, myönnettäisiin avustusta Pankin varoista. Yhtyen Johtokunnan mielipiteeseen päättivät Pankkivaltuusmiehet lokakuun 26 päivänä määrätä anojille, leski Stenmanille ja hänen pojilleen, 14,000 markan suuruisen apurahan Pankin varoista suoritettavaksi, ollen tästä 8,000 markkaa heille maksettava neljänneksittäin ensimmäisen ja jäännös 6,000 markkaa samoin toisen vuoden kuluessa, lukien vahtimestari Stenmanin kuolinpäivästä.

Pankin Turun konttorin ilmoitettua etteivät konttorille vuodeksi 1917 myönnetty tarverahat vallitsevan kalliin ajan johdosta olleet riittäneet kaikkien senvuotisten laskujen suorittamiseen, myönsivät Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan esityksestä mainitulle konttorille aikaisemmin vuodeksi 1917 määrättyjen tarverahojen lisäksi Smk. 476:05.

Vuodeksi 1918 määrätty tarverahat osoittautuivat melkein kauttaaltaan riittämättömiksi. Niiden lisäksi ovat Pankkivaltuusmiehet myöntäneet seuraavat Johtokunnan esittämät määrät: Turun konttorille Smk. 1,000; Porin konttorille Smk. 1,500; Vaasan konttorille Smk. 2,000; Oulun konttorille Smk. 1,800; Kuopion konttorille Smk. 500; Joensuun konttorille Smk. 700; Sortavalan konttorille Smk. 2,500; Mikkelin konttorille Smk. 1,000; Tampereen konttorille Smk. 1,800; Jyväskylän konttorille Smk. 1,200; sekä Kotkan konttorille Smk. 300.

Pankin haarakonttorien käytettäviksi vuonna 1919 ovat Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan esityksen mukaisesti myöntäneet tarverahoja seuraavat määrät: Viipurin konttorille Smk. 5,000; Sortavalan ja Tampereen kontto-reille Smk. 3,500; Turun ja Vaasan konttoreille Smk. 3,000; Porin, Oulun, Kuopion ja Hämeenlinnan konttoreille Smk.

e) *Tarverahat.*

2,500; Mikkelin ja Kotkan konttoreille Smk. 2,000; Jyväskylän konttorille Smk. 1,800 ja Joensuun konttorille Smk. 1,500.

23 §.

Ylimääräisen 100,000 markan määräraha.

Siitä 100,000 markkaan vuodessa nousevasta määrärahasta, jonka Eduskunta on osoittanut Suomen Pankin virka- ja palvelusmiesten taloudellisen aseman parantamiseen sekä muihinkin ehkä tarvittaviin hallintomenoihin käytettäväksi, on kertomusvuoden kuluessa käytetty 65,164 markkaa virkailijain palkkauksen parantamiseksi ja 28,425 markkaa 64 penniä ylimääräisten apulaisten, vahtimestarien, talonmiesten ja yövartijain palkkaamiseksi. Määräraha on siis melkein kokonaisuudessaan käytetty.

Vuodeksi 1919 ovat Pankkivaltuusmiehet toistaiseksi myöntäneet 61,720 markkaa Pankin virkailijain palkkauksen parantamiseksi. Niiden jako käy yksityiskohtiaan myöten selville Pankkivaltuusmiesten 30 päivänä joulukuuta pitämän kokouksen pöytäkirjasta.

24 §.

Korvaukset virkamaitkoista.

Suomen Pankissa sovelletussa 1891 vuoden matkustussäännössä määrätyt päivärahat ja kuljetuskorvaukset korotettiin syyskuussa vuonna 1917 toistaiseksi 100 %:lla. Hintojen yhä noustessa eivät Pankin virkailijat sittenkään ole voineet tehdä virkamaitkoja kärsimättä suoranaista tappiota, jonka vuoksi Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan esityksestä joulukuun 4 päivänä päättivät, että matkustussäännön mukaiset päivärahat ja muut matkakustannukset toistaiseksi saataisiin korottaa 200 %:lla alkuperäisistä määrästään.

25 §.

Kalliinajan palkanlisät. Toukokuun 21 päivänä päivätyssä kirjelmässä Johtokunta huomautti Pankkivaltuusmiehille, että tammikuussa laadittua kalliinajanlisäyksiä koskevaa ehdotusta, joka silloin vielä odotti lopullista käsittelyään Eduskunnassa, ei enää, viime kuukausien suuresti kohonneiden

elantokustannuksien takia, voitu pitää riittävänä, minkä vuoksi Johtokunta oli valmistanut uuden ehdotuksen niiksi perusteiksi, joiden mukaan puheenaolevaa lisäpalkkausta olisi Pankin henkilökunnalle suoritettava. Tässä, samoin kuin aikaisemmassakin, oli noudatettava periaatetta, että pienempipalkkaisten kalliinajanlisäyksiä oli määrättävä suhteellisesti suuremmaksi kuin isompipalkkaisten, naimisissa olevien ja lapsekkaiden suuremmaksi kuin naimattomien. Uuden ehdotuksen mukaisiin palkanlisiin laskettiin menevän enintään 55,735 markkaa kuukaudessa. Edellyttäen että ne saataisiin katsoa alkaneiksi viime maaliskuusta lähtien, tarvittaisiin ennen myönnettyjen varojen lisäksi vuoden loppuun asti enintään 510,000 markkaa. Samalla Johtokunta uudisti aikaisemman, silloin tuloksettoman ehdotuksensa kalliinajanlisäyksen suorittamisesta, kahdeksalle Pankin entiselle, eläkettä Pankin varoista nauttivalle virkailijalle, jota varten 16,500 markan määräraha kuluva vuodeksi oli tarpeen.

Yhtyen Johtokunnan ehdotukseen Pankkivaltuusmiehet 31 päivänä toukokuuta pitämässään kokouksessa päättivät peruuttaa asian johdosta tammikuussa Pankkivaliokunnalle tekemänsä esityksen ja anoa Valiokunnan toimenpidettä siihen että kalliinajanlisäyksiä saataisiin suorittaa Johtokunnan kerrotun ehdotuksen mukaisesti.

Heinäkuun 6 päivänä Eduskunta hyväksyi Pankkivaliokunnan puoltavan mietinnön asiasta.

Elantokustannusten jatkumistaan jatkuva nousu ja siitä johtuva Pankin henkilökunnan toimeentulon vaikeus pakoitti Johtokunnan panemaan vireille kysymyksen kalliinajanlisäysten uudestaan korottamisesta. Kirjelmässä lokakuun 24 päivältä ehdotti Johtokunta, että saman kuun 1 päivästä lukien kalliinajanlisäykset saataisiin suorittaa korotetuina määrin.

Lokakuun 31 päivänä pitämässään kokouksessa Pankki-
valtuusmiehet hyväksyivät puheenalaiset kalliinajanlisäyk-
set maksettaviksi saman kuun 1 päivästä lukien toistai-
seksi. Saman järjestelmän soveltaminen vuoden loppuun
tuli mahdolliseksi Eduskunnan myönnettyä entisen mää-
rärahan lisäksi kertomusvuotta varten Smk. 30,000.
Siihen nähden että ilmeisesti kallis aika ensi vuonnakin
toistaiseksi tuli jatkumaan, päätti Eduskunta 6 päivänä
joulukuuta Valtuusmiesten Pankkivaliokunnalle tekemän
esityksen johdosta että Pankkivaltuusmiehet saavat käyt-
tää kalliinajanlisäyksiin edelleen, tulevan vuoden alusta
lähtien toistaiseksi, enintään 100,000 markkaa kuukaudessa.

26 §.

*Pankin vuo-
sirahasään-
nön uudista-
minen.*

Kysymystä Pankin vuosirahasäännön uudistamisesta
on 1918 vuodenkin kuluessa käsitelty Pankkivaltuusmies-
ten kokouksissa. Siihen nähden että tämänkaltaisen asian
ratkaisu edellyttää kutakuinkin säännöllisiä oloja, ennen
kaikkea verrattain pysyväistä hintatasoa, on kuitenkin
täytynyt toistaiseksi tyytyä palkkojen järjestelemiseen
tilapäisten kalliinajanlisäysten avulla ja jättää muut toi-
menpiteet tuonnemmaksi.

Helsingissä, maaliskuun 12 päivänä 1919.

E. G. Palmén.

Emil Schybergson. E. Nevanlinna. K. J. Ståhlberg.
L. Kr. Relander. W. A. Lavonius.

Ernst Gråsten.

Liite Eduskunnan Pankkivaliokunnalle annettuun kertomukseen Suomen Pankista 1918 vuoden kapinan aikana.

Sen rikollisen kapinaliikkeen kukistuttua, joka v. 1918 uhkasi maan yhteiskunnallista järjestystä ja Suomen Pankiakin perikadolla, pidettiin erityinen itse kapinanaikaa käsittävä kertomus pankista tarpeellisena, ja sellaisen antoivat allekirjoittaneet valtuusmiehet. Tätä kertomusta annettaessa, tämän vuoden toukokuulla, ei kuitenkaan vielä voitu saada tarkkaa ja tyhjentävää selvitystä kaikista pankin tappioista, koska eri tulo- ja menoerien tarkastus edellytti laajaa työtä tarjona olevien ainesten keräämistä, järjestämistä ja tarkastusta varten.

Laittoman hallinnon aikaan kohdistuvat toimenpiteet ovat nyt mahdollisuuden mukaan tarkastetut sekä merkityt erinäiseen kapinatiliin, joka osottaa pankin tappion kesäkuun viime päivänä olevan laskettava Smk:ksi 116,444,953: 21. Sen lopullinen suuruus on kuitenkin, kaiken todennäköisyyden mukaan, johonkin määrin vähenevä perityillä velkomuksilla, joiden laillisuutta ei vielä ole voitu varmistaa. Yksityistietoja tappioista on koottu alempana olevaan yleiskatsaukseen, joka on laadittu Eduskunnan Pankkivaliokunnalle vuosittain Suomen Pankista annettujen tiliasemien mukaan.

Helsingissä, 12 p:nä syyskuuta 1918.

E. G. Palmén.

K. J. Ståhlberg.

Suomen Pankin kapinatilin bilanssit
Helmik.—Kesäk. v. 1918.

Debet.

Päivä.	Pano- ja ottotilejä.	Valtiovaras- ton pano- ja ottotili.	Vekseleitä ja lainoja.	Kontto- kurant- teja.	Lumastet- tuja yksit. pankkien sitoumuksia.	Erinäisiä tilejä.	Kassa- vaillinki.	Yhteensä.
Helmik.	2,595,733	23,694,727	321,082	—	5,837,219	6,655,239	—	39,104,000
"	1,821,735	65,781,934	2,969,786	212,500	11,057,110	3,105,073	—	84,948,138
Maalisk.	—	89,700,836	7,742,337	1,017,991	13,595,788	3,323,363	—	115,380,315
"	—	108,872,627	10,100,199	1,486,293	14,800,908	4,980,500	75,109	140,295,636
Huhtik.	2,634,582	141,482,001	15,851,823	1,711,342	15,528,902	17,989,143	3,379,339	198,577,132
"	239,688	152,937,599	16,104,339	1,721,342	15,493,816	16,674,407	5,108,925	208,280,116
Toukok.	239,688	156,042,180	15,595,840	1,721,342	11,192,846	4,586	12,057,051	196,853,533
"	239,688	156,039,680	15,150,237	1,721,342	10,411,445	—	12,056,909	195,619,301
Kesäk.	186,051	156,039,680	15,001,390	1,721,342	9,704,001	—	12,056,909	194,709,373
"	—	156,039,680	14,993,451	1,721,342	5,101,295	275,534	12,040,949	190,172,251

Kredit.

Päivä.	Pano- ja ottotilejä.	Postivek- seleitä ja osotuksia.	Talletuksia ja juoks. tilejä.	Erinäisiä tilejä.	Voitto- varoja.	Laittomia seteleitä.	Pankin tappio.	Yhteensä.
Helmik.	—	3,378	—	405,093	42,627	—	38,652,902	39,104,000
"	—	95,021	38,850	744,030	166,847	3,920,000	79,983,390	84,948,138
Maalisk.	9,666,472	514,063	1,867,070	870,602	200,291	9,330,000	92,931,817	115,380,315
"	8,636,017	759,764	3,446,287	892,079	312,936	23,848,000	102,400,553	140,295,636
Huhtik.	—	1,232,766	3,303,641	1,187,688	227,568	77,288,000	115,337,469	198,577,132
"	—	1,491,645	2,597,389	1,188,965	227,568	72,698,185	130,076,364	208,280,116
Toukok.	—	1,491,645	2,597,389	1,607,669	229,386	68,615,875	122,311,619	196,853,533
"	—	1,450,784	2,592,889	1,873,298	236,757	68,538,325	120,927,248	195,619,301
Kesäk.	—	1,450,784	2,592,889	2,227,746	235,845	68,538,125	119,663,984	194,709,373
"	287,388	1,450,784	2,587,889	1,310,384	239,658	67,851,195	116,444,953	190,172,251

Kapinatilin liike.

Liike oli debet- ja kreditpuolella yhteensä:

Pääkonttorissa	Smk 594,700,757: 71
Wiipurin konttorissa	” 162,480,982: 66
Turun ”	” 49,157,186: 98
Tampereen ”	” 19,343,105: 55
Kotkan ”	” 13,687,062: 64
Porin ”	” 7,200,832: 89
Hämeenlinnan ”	” 4,119,059: 36
	<u>Smk 850,688,987: 79</u>

Helsingissä, Suomen Pankin kamreerikonttorissa,
Heinäk. 27 p:nä 1918.

A. V. Mannelin.

Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten

KERTOMUS

vuodelta 1918

Eduskunnan Pankkivaliokunnalle

HELSINGISSÄ 1919,
SUOMAL. KIRJALL. SEURAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ.

Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten

KERTOMUS

vuodelta 1918

Eduskunnan Pankkivaltuuskunnalle

Helsingissä 1918

Suomen Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten

...Eduskunnan Pankkivaltuusmiesten...
...Suomen Pankista v. 1918...
...Katsaus asemaan...

Katsaus asemaan.

Suomen Pankista v. 1918 kapinan aikana on Pankkivaltuusmiesten puolesta viime kesäkuussa annettu erityinen kertomus Eduskunnan Pankkivaliokunnalle, joka on sen käsitellyt ja siitä antanut lausuntonsa.

Kun järjestys oli saatu palautetuksi ja Eduskunta jälleen kokoontui, todettiin että kapinan Pankille aiheuttamat tappiot, joita tosin ei silloin vielä voitu aivan tarkoin määrittellä, olivat siksi suuret, että Pankin liikkeen ja aseman turvaamiseksi aikaisemmin ehdotettu laina ei läheskään tulisi riittämään tarkoitukseensa, vaan oli korotettava 350 miljoonaan. Pankkivaltuusmiesten tekemästä ehdotuksesta Hallitus, peruuttaen entisen, vielä lopullista käsittelyä vaille olevan esityksensä valtiolainasta Suomen Pankin hyväksi, esitti ja Eduskunta päätti että Suomen Valtion 4 1/2 % obligatsioneja yhteensä 350,000,000 markan arvosta oli erinäisillä ehdoilla luovutettava Suomen Pankille.

Kun kapinatili oli saatu valmiiksi, osoitti se että kapinan Pankille tuottama suoranainen tappio oli 116,2 miljoonaa markkaa. Tämä määrä oli ennen kaikkea korvattava. Lainan jäännös käytettiin Pankin ruplamääräisten saatavien arvon alentamiseen.

Kun toistaiseksi on mahdotonta sanoa mikä arvo Pankin hallussa olevilla ruplavaroilla ja valuuttaobligatsioneilla lopullisesti tulee olemaan, ei myöskään vielä käy varmasti päättäminen, että Pankin tappiot olisivat tulleet täydellisesti katetuiksi puheenalaisen lainan kautta. Siksi varovaisesti ovat kuitenkin Pankin varat kirjoihin otetut, että ne vastaavat Pankin sitoumuksia.

Kapinan jälkeisten kuukausien aikana on setelistön kasvaminen yhä jatkunut. Vuoden 1918 alussa oli liikkeessä olevien setelien määrä Smk. 764,49 miljoonaa. Jälkimmäisen puolen vuoden kuukautiset numerot osoittavat sen jatkuvaa nousua. Liikkeessä oli seteleitä:

heinäkuun	lopussa	922,90	milj.
elokuun	»	972,18	»
syyskuun	»	1033,35	»
lokakuun	»	1096,58	»
marraskuun	»	1150,14	»
joulukuun	»	1156,20	»

Osaltaan valaisevat myöskin asemaa ne vaihtelevat rahamäärät, joita yksityispankit ovat pitäneet pano- ja ottotilillä Suomen Pankissa. Niitä oli yhteensä:

tammikuun alussa	Smk.	221,35	milj.
heinäkuun lopussa	»	195,99	»
elokuun	»	174,73	»
syyskuun	»	130,69	»
lokakuun	»	88,07	»
marraskuun	»	80,14	»
joulukuun	»	93,35	»

Täytyy todeta että ottojen lisääntyminen ilmeisesti on aiheutunut siitä, että on tahdottu tyydyttää osakemarkkinoiden lainantarvetta. Kun sen ohessa valtiokin on käyttänyt luottoa Suomen Pankissa 150 miljoonan määrään, josta tosin 50 miljoonaa juuri vuoden vaihteessa, niin kaiken tämän seurauksena on ollut, paitsi hintatason vieläkin tapahtunutta kohoamista, että Pankin setelien kullalla lunastamisen mahdollisuus on lykkäytynyt loitommaksi.

Onneksi on kuitenkin 1919 vuoden alusta osoittautunut että liikkeessä oleva setelistö on alkanut vaikkakin hitaasti vähentyä. Yksityispankkien joulukuussa toimeenpanema talletuskoron korotus on nähtävästi vaikuttanut, että yleisön vapaita kassavaroja taasen on ruvettu tallettamaan pankkeihin, joiden tämän johdosta karttuneet

liikavarat vuorostaan ovat kertyneet pano- ja ottotilille Suomen Pankkiin. Kun Eduskunnan äsken myöntämät uudet verot ehditään kantaa, voitane odottaa että valtiokin maksaa takaisin tilapäisen velkansa Pankille. Jos valtion Pankille luovutettavien $4\frac{1}{2}\%$ obligatsioonien korko Hallituksen esityksen ja Eduskunnan tekemän päätöksen mukaisesti korotetaan riittävässä määrässä, voi Pankki menestyksellä ryhtyä niitä myymään ja vastaavassa määrässä vähentää liikkeessä olevaa setelistöä.

Erinäisiä Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita.

1 §.

Suomen Pankin setelinanto-oi-keuden laajentaminen. Pankin tilinpäätöksessä vuodelta 1917 oli pakko suuressa määrin alentaa Pankille mailmansodan vallitessa kertyneiden ruplavarojen arvoa, jotka sota-aikana muodostuivat setelinannon katteen pääosaksi. Kun liikkeessä olevien setelien määrä samaan aikaan oli paisunut monenkertaiseksi, seurasi tästä että tilinpäätös osoitti Pankin sivuuttaneen kattamattoman setelistön ohjesäännön mukaan sallitun korkeimman rajan. Tämän johdosta Pankkivaltuusmiehet kokouksessaan 11 päivänä kesäkuuta päättivät ehdottaa Pankkivaliokunnalle Suomen Pankin ohjesäännön muuttamista siten että kattamattoman setelistön korkein määrä asetettaisiin 200,000,000 milj. markaksi ja että setelinannon vakuutena olevaksi arvoaineksi saataisiin toistaiseksi lukea myös Suomen valtion antamat Suomen markan määräiset obligatsioonit ja muut sitoumukset.

Nämä määräykset sisältyvät Eduskunnan hyväksymään, väliaikaisia säännöksiä Suomen Pankin setelianto-oikeudesta käsittävään lakiin 27 päivältä heinäkuuta 1918. Mainitun lain säännöksiä sovellettiin myös 1917 vuoden tilinpäätöstä tehtäessä.

2 §.

Valtiolain Suomen Pankin vahvistamiseksi. Pankkivaltuusmiesten tekemän pyynnön johdosta antoi Hallitus 1917 vuoden toisille valtiopäiville esityksen valtiolainan ottamisesta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi. Ehdotettiin otettavaksi 200 milj. markan suuruisen laina, josta saamallaan varoilla valtio ostaisi Suomen Pankilta ruplavaluuttoja ja valuuttaobligationeja. Tä-

män esityksen lopullisen käsittelyn Eduskunnassa keskeytti kapina, ja Eduskunnan jälleen kokoonnuttua ilmoittivat Pankkivaltuusmiehet Hallitukselle edelleen pitävänsä puheenaolevaa toimenpidettä Suomen Pankille välttämättömänä, mutta kun kapinan Pankille aiheuttama tappio siihen aikaan arvioitiin lähes 150 miljoonaksi, oli senkin tappion korvaaminen välttämätön Pankin aseman ja liikkeen turvaamista varten sekä sellaisena varsin kiireellinen. Tämän johdosta Pankkivaltuusmiehet pyysivät aikaisemmin suunnitellun 200 milj. markan korottamista 350 miljoonaan markkaan ja sen mukaisen uuden esityksen antamista Eduskunnalle. Heinäkuun 3 päivänä Hallitus, peruuttaen aikaisemman esityksensä, antoi Eduskunnalle uuden, jossa ehdotettiin, että Eduskunta valtuuttaisi Hallituksen antamaan Suomen valtion nimessä ja vastuulla 350,000,000 markan arvosta obligatsioneja, joiden korko on 4 1/2 % ja vuotuismaksu 6 % ja jotka samoin kuin niihin kuuluvat kupongit ovat vapaat nykyisistä ja vastedes säädettävistä veroista ja maksuista, sekä luovuttamaan mainitut obligatsioonit Suomen Pankille Hallituksen tarkemmin määrättävillä ehdoilla.

Tämän esityksen Eduskunta hyväksyi, liittäen kuitenkin obligatsioonien luovuttamiseen sen ehdon, että Pankilla oli lupa myydä niitä ainoastaan sovittuaan siitä Hallituksen kanssa, ja että Pankin voittovaroista niin suuri osa kuin tarvitaan obligatsioonien vuotuismaksuihin ilman Eduskunnan erinäistä päätöstä siirretään valtiolle.

Johtokunnan syyskuun 9 päivänä tekemään ehdotukseen puheena olevien obligatsioonien nimellisarvon käyttämisestä Pankin tileissä siten, että etusijassa kapinan Pankille aiheuttama suoranainen tappio Smk. 116,200,328:14 poistettaisiin ja jäännös Smk. 233,799,671:86 käytettäisiin valuuttaobligatsioonien sekä Pankin muitten ruplamääräisten obligatsioonien ynnä konttokuranttisaatavien arvon alennukseen, ovat Pankkivaltuusmiehet suostuneet.

Alennuksen tapahduttua on valuuttaobligatsioonien kirjattu arvo Smk. 140,535,520, ruplamääräisten obligatsioonien

Smk. 10,740,399: 06 ja ruplamääräisten konttokuranttisäästävien Smk. 18,289,450: 45 — niiden nimellisarvon ollessa valuuttaobligatsioonien Smk. 305,512,000, ruplamääräisten obligatsioonien Rupl. 28,531,715: 20 ja konttokuranttisäästävien Rupl. 103,606,741: 98.

3 §.

Valtiolle myönnetty luotto.

Pankkivaltuusmiesten kokouksessa joulukuun 30 päivänä ilmoitettiin Johtokunnan puolesta että Valtiovarainministeri oli Hallitukselle pyytänyt 50 miljoonan markan tilapäistä luottoa ja jätettiin kysymys Valtuusmiesten harkittavaksi. Asiasta keskusteltuaan päättivät Valtuusmiehet ilmoittaa Johtokunnalle että mainittu luotto Valtuusmiesten mielestä oli myönnettävä, koska valtio nyt välttämättömästi sen tarvitsi, mutta katsoivat tämän ohessa tarpeelliseksi, siihen nähden että Johtokunta jo tätä ennen ja ilman edelläkäypää ilmoitusta asiasta Pankkivaltuusmiehille oli myöntänyt valtiolle 100 miljoonan suuruisen tilapäisen lainan, kehoittaa Johtokuntaa noudattamaan pidättyväisyyttä ja mitä varovaisinta menettelytapaa tämän laatusissa luottokysymyksissä.

4 §.

Toimenpiteitä Pankin ulkomaisten saatavien turvaamiseksi.

Niistä toimenpiteistä, joihin Suomen Pankin laillisen hallinnon puolesta ryhdyttiin heti kapinan sytyttyä sen mahdollisuuden estämiseksi että Pankin ulkomaisiin pankkilaitoksiin sijoitetut varat joutuisivat kapinallisten käytettäväksi, on tehty selkoa allekirjoittaneiden Palménin ja Ståhlbergin 16 päivänä toukokuuta päivätyssä kertomuksessa Eduskunnan Pankkivaliokunnalle Suomen Pankista 1918 vuoden kapinan aikana. Tämä selonteko ei kuitenkaan voinut käsittää Pankin saamia sen Venäjällä olevilta asiamiehiltä, joista saamisista siihen aikaan ei vielä oltu saatu lähempiä tietoja.

Johtokunnalle osoitetussa kirjelmässä on Pankin Pietarin konttorin silloinen hoitaja vapaaherra Aminoff kertonut että hän kohta kapinan Suomessa alettua oli ryh-

tynyt toimenpiteisiin saattaakseen konttorin kassavarat niin pieniksi kuin suinkin. Kun kuitenkin olot Pietarissa kehittyivät sellaisiksi että Pankin konttorin virkamiesten oli jätettävä konttori oman onnensa nojaan, oli vapaaherra Aminoff kirjeellisesti ilmoittanut kaikille Venäjällä oleville pankeille, joissa Suomen Pankilla ja sen haarakonttoreilla oli tilejä, että konttori toistaiseksi ei tule shekeillä nostamaan rahoja näiltä tileiltä, vaan että pankkien niihin nähden oli noudattaminen niitä määräyksiä, joita Suomen Pankin laillinen Johtokunta, mikä venäläisille pankeille oli tunnettu, mahdollisesti tulisi antamaan. Helmikuun alussa valtasivat suomalaiset kapinalliset Suomen Pankin Pietarin konttorin. Pankin laillisen Johtokunnan jälleen ryhdyttyä toimeensa, lähetti se ensi työkseen 20 päivänä huhtikuuta Saksan välityksellä kaikille venäläisille kirjeenvaihtajilleen kirjeitä, joissa tiedusteltiin oliko kapinanaikainen laitton Suomen Pankin hallinto saanut nostaa rahoja Pankin tileiltä. Sen varalta että näin olisi tapahtunut pantiin tätä vastaan vastalause, pidätettiin Pankin lailliselle hallitukselle täysi puhevalta ja kiellettiin suoritukset sivullisille. Mitään vastausta näihin kirjeisiin ei kuitenkaan ole saapunut.

Miten niiden Suomen Pankin varojen on käynyt, jotka talletettiin National City Bank of New-Yorkin Pietarin haarakonttorissa, joka lienee siirretty Vologdaan, on toistaiseksi tuntematonta. Puheena oleva saatava nousee noin 51,060,000 ruplaan.

5 §.

Kuten Pankkivaltuusmiesten Pankkivaliokunnalle tuokokuun 31 päivänä lähettämässä kertomuksessa Suomen Pankista 1918 vuoden kapinan aikana mainitaan, on Pankin kapinan-aikainen hallinto valmistuttanut suuret määrät väärinä pidettäviä seteleitä. Näitä valmistettiin: 500 markan seteleitä 46 miljoonan markan, 100 markan seteleitä 20,8 miljoonan markan, 20 markan seteleitä 2,88 miljoonan markan ja 5 markan seteleitä 6,96 miljoonan mar-

Pankin kapinanaikaisen hallinnon valmistamat setelit.

kan arvosta sekä pienempi määrä yhden markan seteleitä. Lukuunottamatta viimeksimainittuja, jotka suurelta osalta löytyivät pankista kapinan jälkeen, oli sanotut väärät setelit myöskin laskettu liikkeeseen. Niin pian kuin Pankin laillinen Johtokunta jälleen voi alkaa toimintansa, keskeytti se puheenaolevien setelien lunastamisen sekä kehoitti yleisöä määrääjän kuluessa johonkin maan pankkilaitokseen jättämään hallussaan olevat väärät setelit, joiden lunastaminen jätettäisiin Eduskunnan ratkaistavaksi. Ainoastaan niihin yhden markan seteleihin nähden, jotka kapinan aikana oli valmistettu ja laskettu liikkeeseen, pidettiin erityiset toimenpiteet tarpeettomina, koska näiden setelien eroittelemine oikeista olisi tuottanut vaikeuksia ja suurempia kustannuksia kuin niiden lunastamiseen menevä rahamäärä. Ennen määrääjän loppua jätettiin vääriä seteleitä eri pankkilaitoksiin noin 40 miljoonan markan arvosta ja myöhemmin on niitä jätetty Suomen Pankkiin noin 2 miljoonaan nousevaan määrään.

Kannattaen Johtokunnan toimenpiteitä vääriin yhden markan seteleihin nähden, ilmoittivat Pankkivaltuusmiehet kesäkuun 11 päivänä päivätyssä kirjelmässä Pankkivaliokunnalle olevansa muuten sitä mieltä, että Suomen Pankin ei olisi vääriä seteleitä lunastettava, vaan olisi kysymys niiden arvon korvaamisesta valtion varoilla, mikäli siihen katsottiin syytä olevan, ratkaistava samalla kertaa kuin muistakin kapinan aiheuttamista vahingoista päätetään.

Heinäkuun 6 päivänä Eduskunta päätti ettei Suomen Pankin ole lunastettava muita kapinallisten liikkeeseen laskemia kuin yhden markan seteleitä.

6 §.

Suomen Pankin kapinanaikaisen hallinnon valmistuttamia ja liikkeeseen laskemia, väärinä pidettäviä seteleitä voitiin erottaa oikeista ainoastaan numerojensa kautta. Setelien numeroiden tarkastaminen on kuitenkin yleisölle hankalaa, joten oli huomattavissa että sanotut väärennykset haitallisesti vaikuttivat Suomen Pankin setelien käypä-

Uusien setelien valmistaminen.

syyteen. Kun aivan uusimallisten setelien valmistamiseen ei vielä voitu ryhtyä, esittivät Pankkivaltuusmiehet Hallitukselle kesäkuun 11 päivänä päivätyssä kirjelmässä, että väärin setelien tuntemisen helpottamiseksi toistaiseksi muutettaisiin niiden setelien väriä, joita enemmän on väärennetty. Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti ehdotettiin, että Suomen Pankki saisi laskea liikkeeseen väriltään ja osaksi muutenkin muutettuja 500, 100 ja 5 markan seteleitä 1909 vuoden mallia.

Kesäkuun 14 päivänä Senaatti hyväksyi kerrotun ehdotuksen.

Johtokunnan esityksestä Pankkivaltuusmiehet edelleen 10 päivänä syyskuuta pitämässään kokouksessa päättivät anoa valtiovaraintoimituskunnan toimenpidettä siihen, että Suomen Pankin sallittaisiin laskea liikkeeseen uusia 20 markan seteleitä. Samalla valtuusmiehet esittivät, että kaikista Suomen Pankin seteleistä saataisiin jättää pois Venäjän valtakunnan vaakuna ja venäjänkieliset kirjoitukset.

Senaatin päätös, jonka kautta Pankin hallinto oikeutettiin ryhtymään ehdotettuihin toimenpiteisiin, on päivätty lokakuun 8 päivänä.

Kysymystä, eikö olisi syytä julistaa mitättömiksi määrättävän kuoletusajan kuluttua kaikki alkuperäisillä väreillä painetut Pankin setelit vuoden 1909 mallia, ovat Pankkivaltuusmiehet käsitelleet kokouksessaan syyskuun 10 päivänä. Kun ei vielä oltu ehditty saada valmistetuksi riittävää määrää uusia seteleitä, ei entisten kuolettamista toistaiseksi katsottu voitavan ehdottaa.

7 §.

Suomen Pankin kuluneiden setelien lukemisen ja tarkastamisen ennen niiden polttamista, samoin kuin itse polttamisenkin, ovat näihin asti vanhan käytännön mukaisesti toimittaneet Pankkivaltuusmiehet sitä varten kutsumiensa henkilöiden avustamina. Niin kauvan kuin liikkeellä oleva setelistö pysyi noin 100—120 milj. paikoilla,

Kuluneiden setelien polttaminen.

tämä menettely ei tuottanut mainittavaa ajanhukkaa. Nytemmin, setelistön kasvettua kymmenkertaiseksi, on kulu-neitakin seteleitä kasaantunut pankin holveihin siksi paljon että entisen järjestelmän soveltaminen niiden laske-miseen ja polttamiseen on käynyt kokonaan mahdottomaksi.

Syyskuun alussa ilmoitti Johtokunta että silloin Pan-kin hallussa olevien poltettavien setelien laskeminen ja polt-taminen arveltiin vievän aikaa suunnilleen puolen vuotta, kun työskenneltäisiin kolmena viikon päivänä — viikossa voidaan polttaa korkeintaan kolme uunillista — ja olisi silloin työaika sama kuin Pankin konttoriaika.

Tämän johdosta ja kun Pankkivaltuusmiesten johto-sääntö ei sisällä nimenomaista määräystä kenen velvolli-suudeksi huolenpito Pankin kuluneiden setelien laskemi-sesta ja polttamisesta on katsottava, uskoivat Pankkival-tuusmiehet syyskuun 13 päivänä tämän tehtävän Johtokun-nalle, joka oikeutettiin sitä varten käyttämään apuna Pan-kin jäävittämiä virkamiehiä ja muita sopiviksi katsomiaan henkilöitä.

8 §.

*Toimenpi-
teitä, jotka
koskevat yk-
sityisten si-
toumuksia
pankille.*

Vuonna 1918 ovat Pankkivaltuusmiehet käsitelleet yhden akorttia koskevan hakemuksen, josta on tarkemmin kerrottu syyskuun 10 päivänä tehdyssä pöytäkirjassa.

Pankin Johtokunnan esityksestä ovat Pankkivaltuus-miehet määränneet tileistä poistettaviksi erinäiset ja aikai-semmissä tilinpäätöksissä epävarmojen joukkoon siirre-tyt saatavat, joista ei enää mitään voida saada takaisin, yhteensä 353,501 markkaa 29 penniä.

9 §.

*Pankin ti-
lintarkastus.*

Suomen Pankin ohjesäännössä määrätyn tarkastuk-sen vuodelta 1917 ovat 1917 vuoden ensimmäisillä valtiopäi-villä valitut tilintarkastajat professori Ernst Jakob Valde-mar Bonsdorff, pankinkamreeri Joonas Jeremias Laherma, maanviljelysneuvos Karl Vilhelm Bruncrona sekä samoilla

valtiopäivillä valittu tilintarkastajain kolmas varamies kansakoulunopettaja Juho Pekka Kokko Pankkivaltuus-miesten kutsumuksesta toimittaneet toukokuun 21 päivän ja kesäkuun 8 päivän välisenä aikana. Tarkastajain puol-tosanan mukaisesti ja Pankin ohjesäännön tätä koskevain säännösten nojalla ovat Pankkivaltuusmiehet Eduskun-nan puolesta myöntäneet Johtokunnalle vastuuvapauden Pankin hallinnosta vuodelta 1917.

10 §.

Pankkivaltuusmiesten johtosäännön 4 §:n määräystä *Pankin lai-
nausliikkeen
tarkastus.* Pankin lainausliikkeen kuukautisesti toimitettavasta tar-kastuksesta on kapinan ja sen tuottaman hämmennyksen takia ollut mahdotonta tarkoin noudattaa. Puheenalaiset tarkastukset ovat muuten tällä kertaa olleet jotenkin merki-tystä vailla, kun Pankin lainausliike on vuoden kuluessa supistunut aivan vähiin.

11 §.

Pankin ohjesäännön 40 §:n määräyksen mukaisesti *Katsastuk-
set a) pää-
konttorissa.* ovat Pankkivaltuusmiehet toimittaneet pääkonttorin kas-saholvien ja kaikkien rahastojen sekä laina- ja vakuuskir-jain ynnä talletusten katsastuksen syyskuun 13, 16 ja 17 sekä lokakuun 4, 5 ja 7 päivänä. Siinä saadut tulokset, jotka on annettu Johtokunnan tiedoksi, ovat olleet Pankin kirjain mukaiset.

Mitä Pankin haarakonttoreihin tulee ovat Pankki-*b) haara-
konttoreissa.* valtuusmiehet antaessaan määräykset valitsemillensa dis-kontokomiteain jäsenille myöskin kehoittaneet heitä kerran kuukaudessa, mielensä mukaan kulloinkin erikseen määrät-tävinä aikoina, toimittamaan säädetyt katsastukset kont-torissa.

Sitä paitsi on tarkastuksia toimittanut:

Vaasan konttorissa helmikuun 7 päivänä pankinjoh-taja v. Collan;